

Durmuş Hocaoğlu

Vicdânî Red, ya da, Müptezel Felsefe

Yeniçağ, “Analiz”, 03 Şubat 2006, Cuma., s.08
“Analiz” Sıra No: 351; 2006-013; Şubat-01

YENIÇAĞ

Vatan savunması vazîfesini, yâni daha açık anlatımıyla, bir ülkenin nîmetlerinden istifâde etmek için koşmakta kusur etmezken, külfetlerini ve külfetlerin en kritik olanını prensip olarak reddedenlerin ileri sürmüş oldukları sözde “vicdânî” gerekçe ve ona giydirmeye çalıştıkları sözde felsefî kılıf, kelimenin tam ve hakikî mânâsıyla bir fikrî müptezellik, bir müptezel felsefe nümûnesi. Fikir, felsefe, bu kadar aşağılabılır, bu denli tahkîr edilebilir mi?

Sâhi; nedir bu felsefe? Nedir ve gerçeği ile sahtesi arasında nasıl bir ayırım yapılabilir? Şöyle soralım: Felsefe nedir? Bu bile felsefe yapmak demektir başlı-başına. Evet; felsefe, Jaspers’in tâbiriyle, soru sormakla başlar[1]; velev ki felsefenin kendi üstüne de olsa, hattâ belki de ilk soru da o olsa gerek. Lâkin, biz doğrudan-doğruya ve balıklama felsefenin içine dalmak demek olan bu suâlin kıyısından dolaşarak[2], kısaca, “*insan aklının, ezeli-ebedi, mutlak hikmeti (sophia) ve mutlak gerçeği bulmak için yola koyulduğu, ancak zamanla, bulmak ümîdini kaybederek, sâdece aramak ve aşkına (philo) tâlip olmakla yetindiği, en sâf zihin egzersizi*” diyelim. Nice filozofların koca-koca ve mübâlağalı iddialarına rağmen, Felsefe’nin ve Felsefe’nin olduğu kadar da Bilim’in, mutlak hakîkatin ne olduğu sorusuna cevap veremeyeceği, her ikisinin de böyle bir kudretten mahrum olduğu, artık kabûl edilmek durumunda bulunan bir başka mutlak hakîkattir; bu soruya ancak din cevap verebilir ki bu da aklın değil îmânın sâhasıdır. Ancak, felsefe soru sormaktır ve yine bu sebeptendir ki, adı felsefe olsun ya da olmasın, bu istikametteki her zihnî egzersiz, şöyle ya da böyle felsefedir, ve yine bu sebeptendir ki, yine Jaspers’in tâbiriyle, “*insanlar var oldukları sürece felsefenin sonu gelmez*”[3]. Felsefe en sâf zihnî egzersizdir demiştik; bu ise, en sâf, en mücerret kavramların en sâf, en mücerretleriyle iştigal etmesi hasebiyle, bir mânâda, aklın yağlı mermer üstünde yağlı güreşi demektir de aynı zamanda ve yine kezâlik, aynı sebebe binâen, her iyi ve güzel olanın dâimâ bir zıddı ve muhâlifli olacağı şeklinde yaygınlaştırılabilecek genel geçerli kuraldan felsefe de müstağnî değildir elbette; onun da muhtelif kalkış noktalarından yola çıkan zıddları ve muhâlifleri vardır ve bu da tabîdir bir yerde; ama bunların içinde bilhassa ikisi, tâ bidâyetinden beri tiksinti ile karşılanmış ve sahte felsefe olarak kabûl edilmiştir: Umûmen **Filodoksa** ve husûsen de **Sofizm**.

Felsefe’nin, hatâ da yapsa, hâlis niyetle hakîkati aramasına mukabil, Grekçe’den Arapça’ya ve oradan da Türkçe’ye intikal eden ve “sahte felsefe, fikir müsveddesi” anlamına gelen “safsata” teriminin de menbâi olan Sofizm, lâf ebeliği, bir sözlü kavga tekniği, yâni, bir şarlatanlık olmaktan başka bir yere varamamış ve bu sebeple de, daha henüz ortaya çıktığı Eski Yunan’da, Platon (Eflâtun) tarafından yerden yere vurulmuştur. Felsefe’nin, “dalkavuk” ve “kötü filozof” örneği olarak îmâ ettiği Sofistler yüzünden gözden düştüğünü, insanların onlar yüzünden felsefeden soğuduğunu ileri süren bu gerçek filozof, umûmen bütün kötü ve sahte felsefe yapanları ama hâssaten de Sofistler’i hedef alarak, bu gibilerin “felsefenin piçleri” olduğunu söylemektedir[4]. Platon gibi seçme birinin sınırlarını, bu gayri müeddeb kelimeyi yazıya geçirecek derecede geren Sofizm’in genelleştirilmiş şekli, **Filodoksa**’dır. Felsefe’nin Philia (sevgi) ve Sophia (hikmet) kelimelerinden müretteb olmasına benzer

şekilde, Philia (sevgi) ve Doxa (sahte bilgi, vehim) kelimelerinden müretteb “Philodoxa”, lugavî olarak “vehimperestlik” mânâsındadır, ıstılahî olarak ise “Sahte Felsefe” mânâsında ve filodokslar da, Platon tarafından, “öz varlığı aramayan, sahte bilgi peşinde koşan vehimperestler”[5] ve talebesi Aristoteles tarafından da “kötü huy sâhibi kıt akıllı kimseler”[6] mânâsında kullanılmıştır.

Ne var ki bütün filodoksların ve bütün sofistlerin, bütün saftacılıklarına, vehimperestliklerine ve bütün kötü huyluluklarına karşılık, kıt akıllı olduklarını söylemek her zaman mümkün değil, hattâ pek azı müstesnâ, hiç değil; keşke olsalardı, o zaman hiç olmazsa mâsum addedilebilirlerdi. Bence Aristo fazla mültefit davranmış; en doğru teşhis, hocasınınki; haydi biz daha hafifletelim: Fikir müptezelliği, veya sefâletin felsefesi.

...Pazar’a...

[1]. Karl Jaspers., *Felsefe Nedir.*, Türkçesi: İsmet Zeki Eyüboğlu., Say Yay..., İst., 1986., s.58; [2]. İlgi duyan okuyucularım için, şu makalemi orijinal pdf formatında gönderebilirim: “Felsefe ve Hikmet Üzerine”., *Türkiye Günlüğü.*, Sayı: 76., Bahar 2004., Ankara., ss.61-94 (34 sayfa) (4 MB); [3]. Karl Jaspers., *a.e.*, s.200; [4]. Platon., *Devlet:* 535.c; [5]. Platon., *Devlet:* 480.a; [6]. Aristoteles., *Retorik.*, 1387b.30-34

